

Sport, frihed og lighed

Pierre de Coubertin og olympismen *)

af Ejgil Jespersen

»Olympisme er en kæmpe støjfri maskine, hvis tandhjul ikke knirker, og hvis bevægelse aldrig stopper trods de håndfulde grus, som visse personer kaster i den i et stædigt, men mislykket forsøg på at sabotere dens operation« (OL Coubertin 1920).

Efter startvanskelighederne for de moderne olympiske lege i Athen 1896, Paris 1900 og St. Louis 1904, der begyndte at blive overvundet i London 1908 og i Stockholm 1912, og efter at 1. verdenskrig var overstået, var Coubertin nu i 1920 med Antwerpen sikker på, at »olympismens sejr« var i hus. Der måtte stadig kæmpes for at forsvare den, og den var langt fra fuldført endnu. Når man som Coubertin ved »den sande sportsmand« forstod »den mand, som tilskuerne kun tilfældigvis iagttager«, så var der dengang »meget få« sportsmænd i Europa. Ved »den komplette og demokratiske olympisme« forstod Coubertin »al sport for alle«, og de internationale olympiske lege var for ham især et redskab til at popularisere sport.

Sport i sig selv betragtede han som et gode, som motoren i den socialreform af det franske samfund, der var hans hovedansvar. Sportens funktion afhæng af dens organisering og dens perspektiv, mente han, for ret beset kan sport »udløse de mest ædle såvel som de mest slette lidenskaber; den kan udvikle uegennytte og æresfølelse såvel som kærligheden til fremgang; den kan være ridderlig eller korrupt, viril eller bestialsk; endelig kan den anvendes til at sikre fred eller at forberede krig.« Genoplivelsen af den olympiske institution skulle sikre de »ædle følelser, uegennyttens og ærens kult, ridderånden, viril energi og fred«, som Coubertin betragtede som de moderne demokratiets umiddelbare behov.

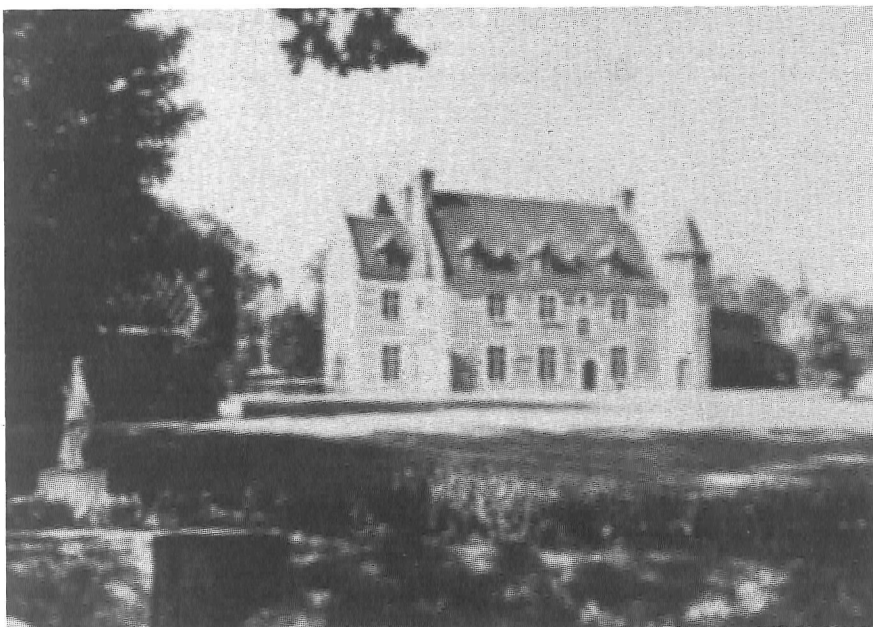
Coubertin var en fremskridtsvenlig patriot, der i sporten fandt et enestående dynamisk og demokratisk middel. Dynamisk i kraft af »friheden til overdri- velse« (med pater Didons motto for de moderne olympiske lege »Citius – Altius – Fortius«) - og demokratisk i kraft af ligheden i udgangspunktet. At sport ender med at skabe ulighed er »retfærdig« efter hans opfattelse, for det

er udtryk for menneskets »aristokratiske« natur, og uligheden er i øvrigt »forbigående«, for ingen bliver ved med at vinde. Når uligheden er retfærdig og forbigående, skaber den ikke fjendskab, ræsonnerede han. Er uligheden derimod som i samfundet i øvrigt uretfærdig og vedvarende, skaber den ufred. Således så Coubertin sport som det bedste grundlag for social fred i et demokratisk samfund, idet den etablerer »en lykkelig ligevægt mellem den naturskabte ulighed blandt mennesker og den lighed, som lovgivningen søger at fremtvinge«.

Med udgangspunkt i hans personlige baggrund og den tid, han levede i, vil denne artikel give et rids af Coubertins sportsopfattelse og planer med skole-sport, olympisk sport og sport for alle.

Et pædagogisk kald

Baron Pierre de Coubertin blev født i 1863 i Paris og døde i 1937 i Geneve, 74 år gammel. Han fik ikke nogen erhvervsuddannelse og havde aldrig lønarbejde. Både hans far og mor var ud af lavadelsslægter, og familien levede økonomisk og kulturelt af og på arven. Begge var royalister og katolikker, og der kunne ikke være tale om andet end at sende Pierre i jesuiterskole, der byggede på en nådesløs konkurrence mellem eleverne og lagde særlig vægt på

Slottet i Mirville.

moraldannelse. Hans internationale perspektiv blev grundfæstet som barn på rejser til Italien, Tyskland, Østrig og Schweiz. Sommerferierne blev tilbragt på familiens landsted i Mirville i nærheden af Le Havre i Normandiet. Her vakte hans interesse for friluftssport som ridning, sejlads, roning, terrænløb. Som 12-årig læste han Thomas Hughes' »Tom Browns Schooldays« om livet med sport i centrum på en stor, engelsk public school (kostskole) byggende på forfatterens egne oplevelser på Rugby under dr. Arnold. Dette skulle få skelsættende betydning for ham.

Denne rekonstruktion af Coubertin's barndom er stærkt farvet af hans senere meritter. Mange af de centrale elementer som det religiøse, det moralske, det konkurrencemæssige, det internationale, det sportslige, det engelske var med fra begyndelsen, og alt sammen med baggrund i en privilegeret position. Som voksen levede han som rentier og ofrede resten af arven på sportens alter.

Adel forpligtiger, ikke til at gøre karriere og tjene penge i det almindelige liv, men til at finde et kald og bedrive noget, der kan indskrive vedkommende i slægtsrækken af notabiliteter. Forældrene så gerne Pierre for sig som en pater i svøb, men den katolske tro var han ikke særlig optaget af (i 1895 giftede han sig protestantisk). Han gik ud af jesuiterskolen som 17-årig i 1880 og frekventerede derefter det franske militærakademi St. Cyr nogle måneder uden at blive tændt. Mønstret gentog sig i 1884–85, hvor han en overgang studerede retsvidenskab på Faculté de droit i Paris.

I stedet lod han sig indskrive på den private Ecole de libre des sciences politiques, hvis formål var at forberede unge mænd til at gå ind i civiletaterne eller diplomatiet. Det var en skole for børn af såvel det gamle aristokrati som det nye bourgeoisie. Skolen stod for en klar liberal republikansk holdning. Blandt dens grundlæggere var Hippolyte Taine, forfatteren til *Notes sur l'Angleterre*, der udkom i 1871 (altså samtidigt med Pariserkommunen), og hvori det engelske samfund blev beundret som et organisk hele: »Dannelse af en nation er et organisk fænomen ligesom dannelsen af den levende krop« (cit. i J. MacAloon 1984, p. 46). Det var en skole, der passede Coubertin så meget desto mere som han (i 1883) havde været i England for at studere de berømte Public Schools og var vendt begejstret tilbage. Der begyndte at tegne sig et pædagogisk kald i horisonten vendt mod familietraditionen, der forekom ham »fængslet i ruinerne af en død fortid« (cit. i J. MacAloon 1984, p. 51).

De aristokratiske værdier måtte iklædes nye gevandter og almengøres for at kunne overleve i det samfund, der skælvede i overgangen til den moderne verden. Folk følte ikke fast grund under fødderne, fordi alt omkring dem var under forandring økonomisk, politisk og kulturelt. Det industrielle bourgeo-

— isi vandt frem, socialismen dukkede op, det civile samfund verdsliggjordes, individualisme og nationalisme blev centrale ledetråde, nye videnskaber som socialpsykologi og sociologi holdt deres indtog som problemløsningsstrategier. Men der var endnu ikke rigtig nogen, der tog sporten seriøs. Var der endelig tale om kropskultur, var det snarere gymnastik af tysk eller svensk oprindelse, det drejede sig om.

Det var ikke som i England, hvor Coubertin som 20-årig var faldet for sport, fordi den »reagerer på det hele« fysisk, moralsk og socialt. Her havde de pædagogiske autoriteter fået øjnene op for sporten, efter at den i årtier fortrinsvis havde været dyrket i fritiden på Public Schools og styret af eleverne selv: »Evnens til at styre andre og kontrollere sig selv, evnen til at kombinere frihed med orden blev praktiseret indbyrdes mellem drengene op gennem Public Schools specielt i deres fysiske rekreative aktiviteter« (P.C. McIntosh 1965, p. 182).

Den stærke fysiske udfoldelse fremmede den intellektuelle udvikling, mente Coubertin, for her som der var sejrsviljen det afgørende. Den moral- og karakterdannelse, som den frie sport under ansvar indpodede, var overdådig. Hele hemmeligheden ved sportsopdragelse lå i, at »sport får fysio-psykologiske kvaliteter såsom koldblodighed, tillid, beslutsomhed etc. til at spire i kroppen«. Yderligere så han den efterfølgende organisering af sport i klubber som »et komplet samfund i kimform« og dermed som »et perfekt terræn for social opdragelse«. Formanden arrangerer kampe og »udbringer en skål«, sekretæren indkalder til møder, og kassereren aflægger regnskab på »generalforsamlingen« (cit. i J. MacAloon 1984, p. 82).

Coubertin så det, han var kommet for at se. Hans rejseberetning om Public Schools var simpelthen viet en bekræftelse af Thomas Hughes' skildring af sportens rolle i kostskolelivet. Han overvurderede ikke blot den navnkundige rektor på Rugby (1828–1842), Thomas Arnolds' vægtning af den individuelle moraludvikling og sport, men generelt sportens pædagogiske rolle i datidens England. Den var begrænset til de private Public Schools. I de statslige grund- og mellemskoler, der etableredes fra 1870–80 for arbejderklassens børn, fandt man gymnastikken mere passende end sport. Der eksisterede altså én form for fysisk opdragelse for den herskende klasse, og en anden form for masserne (P.C. McIntosh 1965, p. 194). Coubertin holdt sig til sport, der imidlertid ikke skulle være forbeholdt en social elite, men ved hjælp af en moralsk elite udbredtes til alle.

Hjemme i Paris blev han medlem af Unions de la paix sociale og Société d'Economie sociale, der begge var grundlagt af Frederic Le Play i hhv. 1872 og 1856. Coubertin betragtede sig som en discipel af Le Play, en sociolog og

socialfilosof, der ikke søgte politiske løsninger på Frankrigs moderniseringsproblemer, men gik ind for en socialreform. Coubertin udtrykte socialprogrammet således overfor englænderne:

»Vores program vil forføre jer, fordi det ikke tilhører noget parti eller nogen sekt; man behøver ikke at ofre nogen tro for at tage det op, eftersom det resolut tilsidesætter rene politiske midler, som vores land så ofte har prøvet, og som har forårsaget så megen bitter skuffelse. Det er kun altfor indlysende, at ingen statslig indretning alene vil kunne give landet, hvad det savner, stabilitet og indre fred. Intet kan opveje mangelen på en sand og samvittighedsfuld socialreform... den må fuldbyrdes i ideer og vaner før den realiseres i institutioner« (cit. J. MacAloon 1984, p. 88). Stabilitet og indre fred lå Coubertin stærkt på sinde. Programmet blev også retningsgivende for hans adskillelse af sport og politik, og i almenhedens interesse går forehavendet igen i den »non-ideologiske« organisering af sport i frie, selvsupplerende klubber, komiteer og forbund - angiveligt i almenhedens interesse.

Olympisk sport

I det 19. århundrede var der blevet afholdt regionale sports- og folkefester. Disse som var en slags olympiske lege refererede til de antikke Olympiske Lege. Ydermere så Coubertin en modelkonstruktion af det antikke Olympia baseret på tyske arkæologiske fund præsenteret på Verdensudstillingen i Paris 1889, og en af hans fæller i kampen for sportens udbredelse i Frankrig, Victor Dutuy, havde i 1887 udgivet et værk om grækernes historie, hvor den religiøse karakter af de olympiske lege var blevet understreget: Guderne holdt fred under legene.

Coubertins lancering af den olympiske ide og forslaget om at afholde internationale olympiske lege kom således ikke som et lyn fra en klar himmel. Det var med hans egne ord tværtimod »den logiske konsekvens af vore dages stærke kosmopolitiske tendenser inden for sport, kommunikation, kunst, industri og videnskab«. »Genoplivelsen af de olympiske lege blev mulig, ja, faktisk kan jeg endog sige nødvendig«. Nødvendig, fordi han ikke brød sig om sportens elementer af markedspræg, specialisering og anti-intellektualisme, og fordi han på hjemmebane havde behov for en fakkelt, der kunne kaste glans over sportens gode sider og forene de stridende kræfter både indtil og udadtil.

Arbejdet med at udvikle skolesporten i Frankrig gik trægt. Coubertins interessegruppe havde været i mindretal i den Comité pour la propagation des exercices physique, han havde taget initiativet til at danne. Der var hygiejniskere

(læger, fysiologer, pædagoger), der alene var interesserede i sundhed. Der var rene gymnastiktilhængere, som var imod konkurrencesport, og der var militarister, der ville forbinde legemsøvelser med krigskunsten. Engelsk sport med vægt på karakterudvikling, frihed og social opdragelse kerede de

Coubertin fotograferet ved konferencen i Paris 1894, hvor genetableringen af de Olympiske Lege blev vedtaget.

færreste sig om. I dette konfliktfyldte farvand kom Coubertin ikke langt. I stedet tog han i 1890 initiativet til et nyt organ: Unions des sociétés françaises de sports athlétiques, der var en paraplyorganisation for sportsklubber. Det var som præsident for denne sportsunion han indkaldte til »Paris International Athletic Congress« i juni 1894, hvor man skulle drøfte amatørspørgsmålet og sport i almindelighed, men hvor Coubertin med et snuoptag også fik sat »genetableringen af de olympiske lege« på dagsordenen.

For Coubertin var amatørspørgsmålet ikke det afgørende, men derimod sportsånden. Han gik ind for resultatorienteret sport fremfor gentleman-sport, og han var direkte imod den engelske definition af en amatør, der både udelukkede professionelle sportsfolk og de, som havde manuelt lønarbejde, fra rigtig sportsdeltagelse. Men han kunne ikke fare for stærkt frem, for han havde behov for englændernes støtte til det olympiske projekt. Han indtog en liberal, pragmatisk holdning til amatørspørgsmålet både dengang og senere.

På den omtalte kongres med omkring 2000 deltagere, heraf 79 officielle delegater, der repræsenterede 49 forbund fra 12 lande (England, Frankrig, USA, Sverige, Belgien, Grækenland, Italien, Spanien, Rusland, Bøhmen, New Zealand, Argentina) blev det besluttet at afholde olympiske lege hvert 4. år på skiftende steder. De fleste delegater var stemt for at afholde de første moderne Olympiske Lege i London 1896 (D.C. Young 1987, p. 272), og Stockholm var også inde i billedet som værtsby. Men før afstemningen skulle foregå, modtog forsamlingen et telegram fra den græske konge, der takkede Coubertin og kongresdelegaterne for at have bekendtgjort de olympiske lege genoplivelse. (J. MacAloon 1984, p. 170). Det var på et hængende hår, at Coubertin sammen med den græske repræsentant fik stemningen vendt til fordel for Athen 1896.

Ved samme lejlighed blev der dannet en International Olympisk Komité, hvis medlemmer skulle repræsentere olympismen i deres respektive lande. Et princip Coubertin kaldte »omvendt delegation«, der »betyder at mandatet begynder med Ideen for at hverve disciple og ikke udgår fra massen af uenige tilhængere for at skabe Ideen. Et princip som kunne anvendes på mange områder, og som ville garantere, hvis ikke for det nuværende samfunds frelse så i det mindste for en klar formindskelse af dets onder...« Som John J. MacAloon (1984, p. 180) bemærker: »Ironien i en sådan organisation i spidsen for en bevægelse, der hævdede at tjene demokratiske mål og værdier gik aldrig op for Coubertin. Legemliggjort og repræsenteret i den var Coubertin's egen sociale erfaring som aristokrat, der søgte en plads i det moderne demokratiske sociale liv; en social elite, som han foretrak at opfatte som en moralsk prestige elite (...) organiseret til at tjene kollektive mål, der gik på tværs af klasse- og statusgrænser«.

Med sin strenge opdragelse i baghovedet og sin placering som rentier—humanist i overgangen mellem den gamle og den nye verden talte Coubertin om »et af disse vendepunkter i historien, hvor den menneskelige ånd, sulten efter fremskridt tenderede mod at bringe den unge i ubalance ved at påtvinge ham åget af en gråsprængt og indviklet pædagogik, af en moralitet, hvor klodset hengivenhed vekslede med ubesindig strengthed, og af en famlende og overfladisk filosofi. Det er derfor jeg tænkte, at klokken var slået for en genåbning af den olympiske æra, hvorved der kunne ske en frugtbar indvielse af den muskulære genoplivelse, som allerede var bebudet. Vi gjorde det ved at forene angelsaksisk sportsutilitarisme med de ophøjede og eklatante begreber, som det antikke Grækenland havde testamenteret«.

Den moderne olympisme er en »maskine« (jf. indledningen), men Coubertin betegnede den også som »en bevidsthedstilstand«, der forener »kærligheden til overdrivelse og kærligheden til harmoni«, og som »en doktrin for foreningen af krop og ånd. Vi er nødt til at nå en balance. Vi opnår den, men vi kan ikke holde den«. Det er denne svingningsbevægelse her på individplan, Coubertin var så optaget af. Olympismen forenede ikke blot sporten med en åndelig dimension, der kunne tjene til at bygge bro over de stridende fraktioner på sports— og kropskulturområdet. Den fungerede i det hele taget ved siden af den »aristokratiske« natur som det naturlige referencepunkt udenfor, som Coubertin fremtryllede efter behov, når der kom ubalance i systemet, når tingene skulle humaniseres og harmoniseres.

Moderne olympisme er (ligesom den antikke) primært kendetegnet ved at være »en religion«, hvor »den moderne atlet lovpriser sit land, sin race, sit flag.« Coubertin så sig om efter en religion i det verdsliggjorte 19. århundrede og fandt den i patriotismen, i nationalstaten. Således skulle olympisk sport hele den moderne adskillelse af individ og samfund. Det er her ceremonierne kommer ind i billedet som kultskaber, hvorved de olympiske lege adskiller sig fra blotte sportsverdensmesterskaber.

»Brød og skuespil« hed det i det gamle Rom. På Coubertins tid lød folkekra-
vet »Kartofler og biografer«. Det forekom ham lige så lidt opdragende og mere vulgært. Kunne der ikke findes noget bedre? Jo, »en mere retfærdig fordeling af og løn for arbejdet, (...) en bedre afgrænsning mellem det offentlige serviceydelser og det private initiativ (...) og endelig en uddannelse til alle (...) men alle disse reformer risikerer at forblive sterile, medmindre det lykkes for os at skabe et center for populære skuespil og fornøjelser, hvor en simpel, klar og håndgribelig ide kan samle ikke blot folk i alle aldre og fra alle erhverv, men også af alle opfattelser og i alle situationer«.

Altså hele tiden denne balancegang mellem demokratiske reformer og sport på tværs også af landegrænser, for de moderne olympiske lege adskiller sig fra de antikke ved at være internationale, ved at skabe en »sand internationalisme«, der for Coubertin betød at skabe en fælles menneskelig enhed byggede på »gensidig respekt« på individuelt såvel som på nationalt plan.

Sport er isoleret set demokratisk, men i sidste instans går naturen over optagelsen. Mennesker er af »aristokratisk« natur, fastslog han, og derfor er olympismen også kendetegnet ved »et aristokrati, en elite, men naturligvis et aristokrati, hvis oprindelse er komplet egalitær« såvel som ved »et ridderkab«, der elsker kampen for kampens skyld. Ydermere ligger der i de olympiske lege en hyldelse til »det menneskelige forår« – til den unge voksne, for det er »af ham den nære fremtid og den harmoniske forbindelse af fremtiden med fortiden« afhænger. Heraf fulgte for Coubertin, at »den sande olympiske hero« er »den unge voksne mand«, og han fastholdt til det sidste sin modstand mod kvindernes deltagelse i offentlige sportskonkurrencer.

Coubertin forestillede sig moderne olympisme »i sin kerne bestående af en slags moralsk Altis, et fredhelligt sted, hvor kampen forener konkurrenterne i de mandlige sportsgrene par excellence. De sportsgrene som sigter på menneskets forsvar og dets selvbeherskelse, dets magt over farer, over elementerne, over dyrisk natur, over livet; gymnaster, løbere, ryttere, svømmere og roere, fægtere og brydere. Derpå rundt omkring alle de øvrige manifestationer af sportsliv, som man måtte ønske at organisere, fodboldkampe og andre spil, holdøvelser etc... Endelig som det sidste element, Skønhed, gennem kunstarnernes og filosofernes deltagelse i legene, for man kan ikke fejre det menneskelige forårs festival uden at invitere ånden med« – »nationernes genier, musernes medarbejderskab, skønhedens kult«. Den olympiske ide var storslået og forførende.

Sportens demokratisering

Den olympiske ide skulle få den konfliktfyldte sport og verden i det hele taget til at gå op i en højere harmonisk og viser det sig pyramidal enhed. Ser vi bort fra alle konflikterne mellem de enkelte sportsgrene, var det ifølge Coubertin generelt således inden for kropskulturen, at »én uenighed består. (...) Uenigheden mellem kropsoptagelse og sport«. Igen er vi altså vidne til Coubertins dobbeltbundede tænkning. Han erkendte, at »det er forførende at forestille sig, at folk vil være fornuftige nok til at sikre den enes fordele uden den andens stimulans«. Altså måtte han forføre, ikke overbevise. Tilbage stod den fundamentale lov: »For at få hundrede engageret i kropskultur, må halvtreds engageres i sport. For at få halvtreds engageret i sport, må tyve specialisere

sig. For at få tyve til at specialisere sig, må fem kunne præstere forbløffende heltegerninger«.

Man kunne ikke undslippe denne lov. »Alt hænger sammen og er forbundet med hinanden. I går som i dag rejste folk sig mod denne lov påtvunget af vores menneskelige natur - lægerne i hygiejnismens navn, militærcheferne i regimenttræningens navn, og også teknikerne, som går ud fra det princip, at det er naturligt for mennesket at afveje sine handlinger« Coubertin vedgik, at der havde været »yderst beklagelige eksempler på misbrug« af sport, og »det fortsætter stadig? Ingen benægter det. Det centrale spørgsmål er, om dette misbrug kan undgås eller ej, og om fordelene skaffet ved motion i form af sport, dvs. med en tendens til overdrivelse, kan opnås og bevares uden misbrug. Det fører til det følgende spørgsmål: »Kan en religion leve, med mindre der blandt dens tilhængere findes umådeholdne og lidenskabelige sjæle til at foregå og anspore mængden med gode eksempler? At stille spørgsmålet er at besvare det.«

Det førte Coubertin tilbage til hans centrale ide: »Ligesom antikkens sport er moderne sport en religion, en kult, en lidenskabelig himmelstræben, som kan gå fra leg til heroisme«. En lov påtvunget af vores menneskelige natur? Som så ofte før er vi fremme ved naturen, ved »sport of nature«, dvs. et lune af naturen. Det er klart, at Coubertin, når det kommer til stykket, var først sportsgal, så pædagog – først idealist, så pragmatiker – først frigører, så hersker.

Coubertin blev med årene stadig mere optaget af sportens demokratisering, af »al sport for alle«. For at civilisere mennesket og sikre den sociale fred var det ikke nok med den aristokratiske olympisme og demokratiske sociale reformer. Spurgte man ham om, hvad formelen var for at »olympisere« sig selv, svarede han, at den første betingelse var »at være glad«. Den fysiske aktivitetsglæde betragtede han som et gode, alle »selv den mest ydmyge borger« burde få del i. Først når det var tilfældet, kunne man tale om »den komplette og demokratiske olympisme«.

Sportsaktivitet var tidligere tidsfordriv for lediggængere, for den rige »leisure class«, men var så sivet ned til det opadstigende borgerskab. Nu efter 1. verdenskrig, hvor de sociale reformer havde været »grundlaget for den hellige unionspakt«, udgjorde proletariatet en trussel. Hvis »vi ikke ønsker civilisationen skal springe i luften som en dampkedel uden ventil«, var det nødvendigt at gøre proletariatet glad igennem sport, fordi sportsglæden »er den billigste, den mest egalitære, den mest anti-alkoholiske og den mest produktive af behersket og kontrolleret energi. Alle former for sport for enhver; det er utvivlsomt en formel, som vil blive kritiseret som vildt utopisk. Det er jeg ligeglad med. Jeg har overvejet og undersøgt det nøje i lang tid; jeg ved, at det er muligt.« Altså igen denne tro på sporten forbundet med social reform og fred.

Men hvordan skulle sporten udbredes til alle? Ja, man kunne appellere til de frie og uafhængige gymnastik- og sportsklubber, for de »har udgjort det bedste progandaredskab; de vil fortsætte med at være en vital faktor for fremskridt, men ikke den eneste faktor.« Kunne »de ikke påtage sig denne store sociale opgave, for en stund tilsidesætte deres forældede regulativer, fri dem selv for den snævre syndikalisme, som er begyndt at invadere dem, og tilbyde vederlagsfrie kurser i alle former for sport? Gør de ikke det, er de stadig kun af begrænset nytte; den dag de indlod sig herpå, ville de virkelig blive almennyttige«.

Coubertin havde ikke den store tiltro til klubberne i så henseende. En anden mulighed var at gøre sport for alle obligatorisk ligesom i skole- og uddannelsessystemet. Faktisk var der lovforslag fremme om, at »enhver fransk borger skal underkastes kropskultur fra 6-års alderen«, men det tog han afstand fra, fordi han mente, at der ikke kunne opnås noget ved ydre tvang. Skulle forslaget gennemføres i praksis, forudså han »et muskel-politi med inspektører, hvis opgave det ville være at foretage husundersøgelser for at checke om ethvert lille barn, der endnu ikke er kommet i skole, samvittighedsfuldt øver sig under forældrenes årvågne øjne«. Nej, inspektørerne ville snart og med rette blive vist døren, mente han. Obligatorisk skolesport var derimod åbenbart i orden for ham. Han betragtede ellers fysisk anstrengelse som unaturligt for mennesket, hvorfor mennesket frivilligt måtte tvinge sig selv til at gå i gang »under pres af en umiddelbar nødvendighed eller fordi det var drevet af et lidenskabeligt ønske transformeret til et behov«.

»Sport har behov for frihed. (...) Lad os arbejde på at fremme den daglige sportspraksis.« Der var kun én mulighed tilbage, at søge inspiration i fortiden, i antikkens gymnasier: »Den antikke verdens olympiske fabrik var gymnasiet. De olympiske lege er blevet fornyede, men ikke antikkens gymnasium – endnu. Det må den blive (...) af den simple grund, at kommunale institutioner vil komme til at spille hovedrollen i den verden, som kommer.« Således mente han, at en af opgaverne for kommunerne ville være »at gøre de forskellige former for sport tilgængelige og så billige som muligt for alle borgere (...) uanset anskuelser, tro eller social status (...) placeret under byens direkte og eneste autoritet. På den måde og kun på den måde vil en sund og komplet sportsgeneration kunne skabes«. Han tilføjede skyndsomt, at det er utopisk at forestille sig, at »sport officielt kan forenes med moderation i videnskabens navn og tvinges til at leve sammen med den. Det ville være et unaturligt ægteskab. Sport (...) behøver friheden til overdrivelse. Det er dens essens, dens mål, og hemmeligheden ved dens moralske værdi«.

Coubertin på dødslejet.

Først frihed, så lighed. På den ene side var eliten »nødvendig for opretholdelsen af sportsaktivitet i almindelighed«. På den anden side, når det drejede sig

»om erobringen af de uhyre masser, som den eksisterende sportsorganisation har været ude af stand til at nå«, pegede han sluttelig på fristeder i form af offentlige tilbud, hvor »konkurrencer og rekorder var forbudte, og hvor enhver voksen på et hvilket som helst belejligt tidspunkt, og uden risiko for at blive udspioneret og kritiseret, kan dyrke de mest simple øvelsesformer«. Altså en velfærdssport i lighedens navn som modstykke til olympisk sport i frihedens navn, så den olympiske maskine kunne køre videre.

*) I teksten er der løbende udtalelser af Coubertin. Hvor der ikke i teksten er angivet kilder, stammer de fra en samling af hans taler og essays: »The Olympic Idea«.

Referencer

- Coubertin, Pierre de: The Olympic Idea. Discourses and Essays. Edited by Carl–Diem–Institut. Schorndorf 1976.
- MacAloon, John J.: This Great Symbol. Pierre de Coubertin and the Origins of the Modern Olympic Games. Chicago and London 1984.
- McIntosh, Peter C. (ed.): Landmarks in the History of Physical Education. London 1965.
- Young, David C.: The Origins of the Modern Olympics: A New Version. In: The International Journal of the History of Sport 4 (1987), 271–300.

Ejgil Jespersen er cand. psych. og leder af Idrætsforsk
v/Gerlev Idrætshøjskole.

Illustrationerne er taget fra:

»Pierre de Coubertin 1863-1937« af Yves Pierre Boulogne, Lemeac.